

Acil Servise Başvuran Geriatrik Hastaların Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

Evaluation of Geriatric Patients Admitted to Emergency Service According to Gender

Sema Avcı¹, Halil İbrahim Erdoğan²

¹Kars Harakani Devlet Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Kars; ²Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dahiliye Anabilim Dalı, Kars, Türkiye

ABSTRACT

Aim: As the population of the elderly increases in the world, the admission of that population to emergency services has increased. The study aims to assess patients 65 and over 65 years old who admitted to Emergency Service of Kars Harakani State Hospital; and to analyze their hospitalizing rates and units.

Material and Method: Parameters were obtained from emergency service admission registrations held between May 2013 and May 2017 in Kars Harakani State Hospital. The patients' age, gender, health insurance and hospitalization units were obtained from the registrations. As the quality of the parameters isn't adequate, parameters indicating their duration of emergency service were not evaluated. All data were evaluated through SPSS 20.0 program in computer.

Results: Female patients constituted 47.0% (2012 people) of the elderly who were hospitalized to other units from E. R. The highest level occupied by male and female patients who were state insurance cardholders. When the units of the patients where they were hospitalized from E. R. were evaluated, more than half of the male (65.2%) and female (65.6%) patients were found to be hospitalized to Internal Medicine Sciences. With respect to Internal Medicine sciences, male admission rates except from Neurology (49.5%) are higher in compared to females. With respect to surgical units female hospitalization rates to Orthopaedics and Traumatology (58.8%) was higher whereas male hospitalization rate to Thoracic Surgery (80.4%). With respect to hospitalization results, mortality rates were higher in females (50.7%) whereas rates of discharging from hospital (53.6%) and being referred to another hospital (52.8%) were higher in males.

Conclusion: With respect to Internal Medicine sciences and Surgical units, elderly female patients were found to be higher rates. Additionally, hospitalization rates of geriatric patients to Thoracic Surgery, Orthopedics and Traumatology, Urology, respiratory system diseases unit were seen to be higher.

Key words: emergency service; geriatric patient; gender

ÖZET

Amaç: Dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte bu popülasyonun acil servislere başvuruları da artmıştır. Çalışmamızda Kars Harakani Devlet Hastanesi Acil Servisine başvuran 65 yaş ve üzeri hastaların değerlendirilmesi ve yatış oranlarının, yattıkları servislerin saptanması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Veriler Mayıs 2013 – Mayıs 2017 tarihleri arasında Kars Harakani Devlet Hastanesi acil servis kayıtlarından elde edildi. Kayıtlardan yaşlıya ait yaş, cinsiyet, sağlık güvencesi, yatırıldığı bölüm elde edildi. Veri kalitesinin yetersiz olmasından dolayı acil serviste kalış süresine ilişkin veriler değerlendirilemedi. Tüm veriler bilgisayar ortamında SPSS 20.0 programına girilmiş ve değerlendirilmiştir.

Bulgular: Acil servisten diğer servislere yatırılan yaşlıların %47,0'sini (2012 kişi) kadınlar oluşturmaktadır. Diğer yandan kadın ve erkek hastalarda yeşil kartlılar en yüksek düzeydedir. Acil servisten yatırılan yaşlı hastalar yattığı bölüme göre değerlendirildiğinde gerek kadın (%65,2) gerekse erkeklerin (%65,6) yarıdan fazlası dahili tıp birimlerine yatmıştır. Dahili birimler açısından değerlendirildiğinde Nöroloji hariç (%49,5) erkeklerde yatış oranı kadınlara göre daha yüksektir. Cerrahi birimler açısından değerlendirildiğinde kadınlarda Ortopedi ve Travmatolojiye (%58,8) yatış daha yüksek iken erkeklerde Göğüs Cerrahisi (%80,4) daha yüksektir. Yatış sonuçları açısından bakıldığında ölüm yüzdesi kadınlarda daha yüksek iken (%50,7) taburcu ve sevk edilme yüzdeleri erkeklerde daha yüksektir (%53,6; %52,8).

Sonuç: Gerek Dahili birimler ve gerekse Cerrahi birimler açısından kadın yaşlıların yatış oranının daha fazla olduğu, geriatrik hastaların solunum sistemi hastalıkları, Göğüs Cerrahisi, Ortopedi ve Travmatoloji, Üroloji kliniklerine yatışların daha fazla olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: acil servis; geriatrik hasta; cinsiyet

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü 65 yaş ve üzeri kişileri yaşlı kabul etmektedir. Halen dünyada 600 milyon olan yaşlı nüfusun 2050 yılında 2 milyara ulaşacağı¹⁻⁵; Türkiye'de ise 2013 yılında nüfusun %8,0'i olan yaşlıların 2023 yılında %10,0'a çıkacağı öngörülmektedir⁶.

Doğuştan beklenen yaşam süresinin uzamasına koşut olarak yaşlılara verilen sağlık hizmetinin nicelik ve

Sema Avcı, İsmail Aytemiz Bulvarı, Kars - Türkiye, Tel. 0530 843 13 63
Email: dnzsema@gmail.com
Geliş Tarihi: 15.08.2017 • Kabul Tarihi: 06.10.2017

nitelik açısından öneminin artması; aynı zamanda kadın ve erkek cinsiyette öne çıkan hastalık örüntülerine yönelik gerekli planlamaların yapılabilmesi için ilgili verilere ihtiyaç vardır.

Bu bağlamda acil servise başvuran yaşlı popülasyona daha iyi hizmet sunmak için diğer kliniklerin durumunu değerlendirmek, yaşlılara verilecek sağlık hizmetlerinin planlanmasında önemli olacaktır.

Bu araştırmada ikinci basamak hizmet sunan bir acil servise başvuran ve ilgili servislere yatışı yapılan yaşlıların cinsiyete göre değerlendirilmesi amaçlandı.

Materyal ve Metot

Araştırmanın etik kurul onayı alındıktan sonra, çalışmanın verileri Mayıs 2013 – Mayıs 2017 tarihleri arasındaki acil servis kayıtlarından elde edildi. Kayıtlardan yaşlıya ait yaş, cinsiyet, sağlık güvencesi, yatırıldığı bölüm ve yatış sonucu elde edildi. Veri kalitesinin yetersiz olmasından dolayı acil servise başvuran toplam hasta sayısı ve bu sayı içerisindeki yaşlıların oranı, acil serviste kalış süresine ilişkin veriler değerlendirilemedi.

Araştırmanın verileri SPSS paket programında analiz edildi. Analizlerde frekans, % ve sayımla belirlenen verilerin analizinde ki-kare testi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alındı.

Bulgular

Acil servisten diğer servislere yatırılan yaşlıların %47,0'sini (2012 kişi) kadınlar oluşturmaktadır. Yaş açısından değerlendirildiğinde acil servisten yatırılan kadınların %42,8'i, erkeklerin %48,9'u 65–74 yaş arasında iken 85 yaş ve üzeri grup kadınlarda %15,3, erkeklerde ise %12,5'tir. Yaş grupları açısından cinsiyetler arasında fark vardır; bu fark istatistiksel açıdan önemlidir ($p < 0,001$) (Tablo 1).

Diğer yandan kadın ve erkek hastalarda yeşil kartlılar en yüksek düzeyde iken (%51,4; %50,3) emekli sandığı en düşük düzeydeki sağlık güvencesidir (%9,1; %8,5). Gruplar arasında sağlık güvencesi açısından yüzdeler arasında farklılıklar vardır ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p = 0,193$) (Tablo 1).

Acil servisten yatırılan yaşlı hastalar yattığı bölüme göre değerlendirildiğinde gerek kadın (%65,2) gerekse erkeklerin (%65,6) yarısından fazlası dahili tıp birimlerine yatmıştır. Bu bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark bulunmamıştır ($p = 0,708$) (Tablo 1).

Dahili birimler açısından değerlendirildiğinde Nöroloji hariç (%49,5) erkeklerde yatış oranı kadınlara göre daha yüksektir. Ancak sadece Göğüs Hastalıkları açısından kadın ve erkeklerin yüzdeleri arasında (%44,8; %55,2) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark vardır ($p = 0,035$) (Tablo 2).

Cerrahi birimler açısından değerlendirildiğinde kadınlarda Genel Cerrahi (%50,5), Kalp ve Damar Cerrahisi (%51,4), Ortopedi ve Travmatolojiye (%58,8) yatış daha yüksek iken erkeklerde Beyin Cerrahisi (%56,1), Göğüs Cerrahisi (%80,4), Üroloji (%75,6) yüksektir. Göğüs Cerrahisi, Üroloji, Ortopedi ve Travmatolojiye yatış açısından kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0,001$; $p < 0,001$; $p = 0,002$) (Tablo 3).

Yatış sonuçları açısından bakıldığında ölüm yüzdesi kadınlarda daha yüksek iken (%50,7) taburcu ve sevk edilme yüzdeleri erkeklerde daha yüksektir (%53,6; %52,8). Sonuçlar açısından kadın ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p = 0,199$) (Tablo 4).

Tartışma

Araştırmanın en önemli kısıtlılıklarından birisi veri kalitesindeki yetersizlikten dolayı, toplam acile başvuran hastalar içinde yaşlı nüfus oranının belirlenmemesidir. Ancak yapılan çalışmalarda acil servise başvurularında kadınların oranının erkeklerden daha fazla olduğu bildirilmektedir⁷⁻¹¹.

Buna karşın gerek çalışmamızda gerekse diğer çalışmalarda acil servisten diğer servislere erkeklerin yatış oranı kadınlara göre daha fazladır. Bu durumun muhtemel nedeni hastalık ciddiyet algısının kadın ve erkeklerde farklı olmasından kaynaklanmasındır. Kadınların hastalığa karşı daha duyarlı davrandığı, buna karşın erkeklerin hastalıklara karşı daha duyarsız davranmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Acil servisten diğer servislere yatırılan yaşlı hastalar cinsiyete göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. Erkeklerde 65–74 yaş grubu daha yüksek iken kadınlarda diğer gruplar daha yüksektir. Bu durumun doğuştan beklenen yaşam süresinin kadınlarda daha uzun olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir¹².

Araştırmada erkeklerin Acil servisten Göğüs Hastalıkları servisine yatırılma oranı kadınlardan daha fazladır ve cinsiyet açısından aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Çalışmalarda Acil servisten

Tablo 1. Acil servise başvuran yaşlıların yaş, sağlık güvenceleri ve hastanın yattığı bölümün cinsiyet üzerine dağılımı (Kars, 2017)

Parametre	Kadın Sayı (%)	Erkek Sayı (%)	Toplam Sayı (%)*	P
Yaş				
65–74 yaş	861 (42,8)	1112 (48,9)	1973 (100,0)	<0,001
75–84 yaş	843 (41,9)	877 (38,6)	1720 (100,0)	
85 yaş ve üzeri	308 (15,3)	283 (12,5)	591 (100,0)	
Sağlık güvencesi				
BAĞ-KUR	339 (16,8)	440 (19,4)	779 (100,0)	0,193
Emekli Sandığı	184 (9,1)	194 (8,5)	378 (100,0)	
SSK	454 (22,6)	495 (21,8)	949 (100,0)	
Yeşil Kart	1035 (51,4)	1143 (50,3)	2178 (100,0)	
Bölüm				
Yoğun Bakım	379 (18,8)	407 (17,9)	786 (100,0)	0,708
Dâhili Tıp	1311 (65,2)	1490 (65,6)	2801 (100,0)	
Cerrahi Tıp	322 (16,0)	375 (16,5)	697 (16,3)	
Toplam**	2012 (100,0)	2272 (100,0)	4284 (100,0)	

*Satır yüzdesi, **Sütun yüzdesi

Tablo 2. Acil servise başvuran yaşlıların yattığı dâhili bölümlerin cinsiyet üzerine dağılımı (Kars, 2017)

Dahili Bilimler	Kadın Sayı (%)	Erkek Sayı (%)	Toplam Sayı (%)*	P
Dâhiliye	178 (48,9)	186 (51,1)	364	0,439
Göğüs Hastalıkları	701 (44,8)	862 (55,2)	1563	0,035
Enfeksiyon Hastalıkları	66 (46,8)	75 (53,2)	141	0,970
Kardiyoloji	153 (49,4)	157 (50,6)	310	0,381
Nöroloji	209 (50,5)	205 (49,5)	414	0,131
Diğer	4 (44,4)	5 (55,6)	9	0,879
Toplam**	1311 (100,0)	1490 (100,0)	2801	

*Sütun yüzdesi, **Satır yüzdesi

Tablo 3. Acil servise başvuran yaşlıların yattığı cerrahi bölümlerin cinsiyet üzerine dağılımı (Kars, 2017)

Cerrahi Bilimler	Kadın Sayı (%)	Erkek Sayı (%)	Toplam Sayı (%)*	P
Beyin Cerrahi	18 (43,9)	23 (56,1)	41	0,693
Genel Cerrahi	139 (50,5)	136 (49,5)	275	0,219
Göğüs Cerrahi	11 (19,6)	45 (80,4)	56	<0,001
Kalp ve Damar Cerrahi	18 (51,4)	17 (48,6)	35	0,595
Üroloji	20 (24,4)	62 (75,6)	82	<0,001
Kulak-Burun-Boğaz	9 (40,9)	13 (59,1)	22	0,568
Ortopedi ve Travmatoloji	100 (58,8)	70 (41,2)	170	0,002
Diğer	7 (43,8)	9 (56,3)	16	0,796
Toplam**	322 (100,0)	375 (100,0)	697	

*Sütun yüzdesi, **Satır yüzdesi

Tablo 4. Acil servise başvuran yaşlıların yatış sonuçlarının cinsiyet üzerine dağılımı (Kars, 2017)

Sonuç	Kadın Sayı (%)	Erkek Sayı (%)	Toplam Sayı (%)*	P
Ölüm	252 (50,7)	245 (49,3)	497	0,199
Taburcu	1623 (46,4)	1874 (53,6)	3497	
Sevk	137 (47,2)	153 (52,8)	290	
Toplam**	2012 (100,0)	2272 (100,0)	4284	

*Sütun yüzdesi, **Satır yüzdesi

Göğüs Hastalıkları servisine yatış bu çalışmayla benzer biçimde erkeklerde daha fazladır¹³⁻¹⁵. Bu durumun muhtemel nedeni erkeklerin daha fazla sigara içmesi olabileceği gibi^{16,17}, işyerinde solunum hastalıkları açısından risk yaratacak faktörlere daha fazla maruz kalması da önemli bir etken olabilir¹⁸.

Araştırmada erkeklerin Göğüs Cerrahi servisine yatırılma oranı kadınlardan fazladır. Cinsiyet açısından fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Çalışmalarda Acil servisten Göğüs Cerrahisi servisine yatış bu çalışmayla benzer biçimde erkeklerde daha fazladır¹⁹⁻²¹. Bu durum ilde hayvan ile ulaşımın yaygın olması sonucu binek hayvan düşmelerine, ayrıca hayvancılığın yaygın olmasına bağlı, mekanik hayvan travmalarına bağlı olabilir.

Araştırmada erkeklerin Üroloji servisine yatırılma oranı kadınlardan fazladır. Cinsiyet açısından fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Yine çalışmalarda Acil servisten Üroloji servisine yatış bu çalışmayla benzer biçimde erkeklerde daha fazladır¹³. Bu durumun muhtemel nedeni erkeklerde prostat ile ilgili hastalıklar olabilir.

Araştırmada kadınların Ortopedi ve Travmatoloji servisine yatırılma oranı erkeklerden fazladır. Cinsiyet açısından fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Çalışmalarda acil servisten Ortopedi ve Travmatoloji servisine yatış bu çalışmayla benzer biçimde kadınlarda daha fazladır¹³. Yaşlı kadın popülasyonunda osteoporoz, D-vitamini eksikliği, kalça kırıkları ve osteoartroz gibi klinik tablolar daha sık görülmektedir²²⁻²⁴.

Sonuç olarak; acil servise başvuran geriatrik hastaların özellikli olgular olduğu konusunda yeterli özen gösterilmeli ve sağlık personeli bu konuda bilgilendirilmelidir.

Teşekkürler

Çalışmaya katkılarından dolayı Dr. Binali Çatak (Kafkas Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı), Deniz Arslan (Kars Harakani Devlet Hastanesi Bilgi İşlem) ve Vedat Cihan Kadiroğlu'na (Kars Harakani Devlet Hastanesi Bilgi İşlem) teşekkür ederiz.

Çıkar İlişkisi

Çıkar ilişkisi yoktur.

Kaynaklar

1. Tezcan S, Seçkiner P. Türkiye'de demografik değişim; yaşlılık perspektifi. Aslan D, Ertem M Editörler. Yaşlı sağlığı sorunları ve çözümler 1. Baskı. Ankara: Palme Yayıncılık, 2012:1-3.
2. Wilbur H. W. The Meanings of Touch: Geriatrics Nursing. Journal of Communication 1975;25(3):104-12.
3. Sarıtaş A, Kandış H, Baltacı D. Approach to Geriatric Patients in Emergency Services. JAEM 2013;12:93-7.
4. Çilingiroğlu N, Demirel S. Yaşlılık ve yaşlı ayrımcılığı. Turk Geriatr Derg 2004;7(4):225-30.
5. Yıldız S, Bilgili N. Acil Servise Başvuran Yaşlı Hastaların Bireysel Özellikleri ve Başvurularının Değerlendirilmesi. Gazi Üniv Sağlık Bilimleri Derg 2016;1(1):15-31.
6. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2013. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf (Erişim tarihi: 01.08.2017)
7. Bozkurt S, Atilla R, Türkçüer Y, Eritmen ÜT, Oray NÇ, Arslan ED. Yaşlı ve genç nüfusun acil yaklaşım farklılıkları. Turk J Emerg Med 2006;6(1):16-24.
8. Strange GR, Chen EH, Sander AB. Use of emergency departments by elderly patients: projections from a multicenter data base. Ann Emerg Med 1992;21:819-24.
9. Özbaker E, Korkmaz FD, Dölek M. Acil Servise başvuran yaşlı hastaların bireysel özelliklerinin ve başvuru nedenlerinin incelenmesi. Turk Geriatr Derg 2011;14(2):128-34.
10. Mert E. Geriatrik hastaların acil servis kullanımı. Turk Geriatr Derg 2006;9(2):70-4.
11. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Nüfus Sayımı 2009. Türkiye İstatistik Kurumu. Yayın No:3427, Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası; 2010 . <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zu> (Erişim tarihi: 01.08.2017)
12. Bayın G. Determination of factors affecting life expectancy at birth and at age 65. Türk Aile Hek Derg 2016;20(3):93-103.
13. Kılınç AS, Çatak B, Badıllıoğlu O, Sütlü S, Dikme Ö, Aydın O et al. Acil servise başvuran yaşlıların başvuru nedenlerinin ve sonuçlarının değerlendirilmesi. S. D. Ü. Tıp Fak. Derg 2012;19(4):139-43.
14. Satar S, Sebe A, Avcı A, Karakuş A, İçme F. Yaşlı Hasta ve Acil Servis. Çukurova Üniv Tıp Fak Derg 2004;29:43-50.
15. Gülalp B, Aldinç H, Karagün Ö, Çetinel Y, Benli S. The Complaint and Outcome of Geriatric Patients in Emergency Department. Turk J Emerg Med 2009;9(2):73-77.
16. Kıter G, Başer S, Akdağ B, Ekinci A, Ünal N, Öztürk E. Göğüs hastalıkları polikliniğine başvuran olguların sigara içme özellikleri. Tuberk Toraks 2008;56(1):30-6.
17. Tezcan S, Yardım N. Türkiyede çeşitli sağlık kurumlarında doktor, hemşire ve tıp fakültesi öğrencilerinin sigara içme boyutu. Tuberk Toraks 2003;51(4):390-7.
18. Kömüs N, Albayrak S, Ellidokuz H, Çımrın AH. Mesleki, çevresel maruziyetler ve akciğer sağlığı ilişkisi. Tuberkuloz ve Toraks Dergisi 2008;56(3):275-282.
19. Çobanoğlu U. Göğüs Travması:110 Olgunun Analizi. Toraks Derg 2006;7(3):162-69.

20. Sayır F, Çobanoğlu U, Şehitoğulları A. Travmatik Hemotoraks:282 Olgunun Analizi. Turk Toraks Derg 2012;13:111-6.
21. Yücel O, Sapmaz E, Çaylak H, Gözübüyük A, Gürkök S, Dakak M, et al. Hastaneye yatırılmayı gerektiren toraks travmalı 748 olgunun analizi. Gülhane Tıp Derg 2009;51:86-90.
22. Altın E, Karadeniz B, Türkyön F, Baldan F, Akkaya N, Atalay NŞ, Şahin F. Kadın ve Erkek Yetişkinlerde Osteoporoz Bilgi ve Farkındalık Düzeyinin Karşılaştırılması. Turk J Osteoporos 2014;20:98-103.
23. Aslan A, Karakoyun Ö, Güler E, Aydın S, Gök MV, Akkurt S. Kastamonu'da yaşayan Türk kadınlarında kemik mineral yoğunluğu, osteoporoz yaygınlığı ve bölgesel risk faktörlerinin değerlendirilmesi: KASTÜRKOS çalışması. TJD 2012;23(2):62-6.
24. Yenel G, Bilgetekin, Ramazan Akmeşe, Çetin Işık, Osman Tecimel, Murat Bozkurt. Koksartroz Olgularında Total Kalça Artroplastisi Klinik ve Radyolojik Erken Dönem Sonuçları. Bozok Tıp Derg 2012;3:11-21.